

SKRIFTER UTGIVNA AV FÖRENINGEN
DET GAMLA LUND
IV. 1922.

EN LUNDASKALD

OCH

EN SKÄMTDIKT OM LUNDAFLICKORNA

AV

EWERT WRANGEL

LUND 1922
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET

ASSAR LINDEBLAD

Efter litografi från omkring 1840.

SKRIFTER UTGIVNA AV FÖRENINGEN
DET GAMLA LUND
IV. 1922.

EN LUNDASKALD

OCH

EN SKÄMTDIKT OM LUNDAFLICKORNA

AV

EWERT WRANGEL

LUND 1922
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET

I.

Klockaren Jöns Lindeblad i Lackalänge hade avlidit år 1817 och efterlämnat en stor familj. De äldsta sönerna, Assar och Carl, voro nu omkring 17 och 15 år gamla och hade längesedan börjat sina studier vid Lunds katedralskola. Församlingens pastor var professor Esaias Tegnér, som 1812 fått Stävie och Lackalänge i prebende. Han intresserade sig för och uppmuntrade klockarens söner. Särskilt gällde detta den äldste, som tidigt visade god läshåg och sinne för vitterhet, och när fadern låg på dödsbädden, lovade Tegnér honom att taga hand om Assar. Först styrde han nu om, att klockaresysslan överflyttades på denne, ehuru han ännu icke slutat skolan och platsen mestadels fick skötas av en annan; på detta sätt kunde familjen uppehållas och slippa att splittas eller komma fattigvården till last. I Lund fick Assar »matdagar» hos Tegnér, och professorn uppmuntrade på flera sätt hans studier.

Student vid ännu icke fyllda 18 år ägnade sig Assar Lindeblad — liksom sedan brodern Carl — åt den prästerliga banan, vilken ju låg närmast till hands; en yngre bror, Jöns, blev visserligen också student, men gick klockarevägen som fadern. Prästvigd vid 23 års ålder fick Assar tillfälle att tills vidare stanna kvar vid universitetet, och det var nu vitterheten som fängslade hans håg. För den gamle Lidbeck studerade han estetik, men framför allt var det ju Tegnér som direkt och indirekt blev hans lärare. Under tiden började han också tjänstgöra vid domkyrkan som biträde åt stadskomminister Ljunggren.

I en för Biografiskt Lexikon uppsatt liten självbiografi¹, vilken P. Wieselgren avtrycker i inledningen («Assar Lindeblads lefverne») till »Nya vittra skrifter» utgivna 1851 (efter författarens död), berättar Lindeblad följande om sitt första uppträdande i litteraturen: »Under signaturen A. L—d införde jag några af mina smärre stycken i Stockholms-Posten. Min glädje var utomordentlig, när jag der såg första gången ett poem af mig tryckt, och några rader från nämnda dagblads redaktör, kapten Lindeberg, uppmuntrade mig att älska min lyra. Någon berättade för Tegnér hvem författaren till ifrågavarande stycken var; den berömde skalden kallade mig till sig, bad mig förevisa något mer af min hand, hvilket ock skedde, och så väl genom införande af ett par poemer af mig i Iduna, som genom muntligt bifall och erfarna råd uppmanade han mig att vårda sångens gudagåfva.»

Det var i Stockholms-Posten för den 9 mars 1822 som Lindeblads troligen första tryckta poem stod att läsa. Det infördes på numrets första sida, som vanligt i dylika fall med påskriften »Insändt»; författaresignaturen därunder är L—d (sedan ett par gånger A. L—ld; från och med »Göthen» 1823 A. L—d). Poemet lyder:

¹ I Biogr. Lex., ny uppl., bd. VIII, s. 223 ff. avtrycktes blott en del av Lindeblads självbiografi. Av intresse är hans berättelse om sin lärare i skolan M. Bruzelius — f. ö. en vän till Tegnér —, vilken lät lärjungarna öva sig också med versskrivning.

Viktiga uppgifter om Lindeblads författareskap meddelas i tillägget i samma band av Biogr. Lex. VIII, s. 429; se även Biogr. Lex. Ny följd VI, s. 327.

C. *Sjöström* har i Skånska Nationen 1682—1832 s. 594 ff. notiser om Lindeblads släkt.

A. *Kahl* meddelar, i Tegnér och hans samtida i Lund, 2. uppl. s. 273 ff., åtskilligt om L. samt avtrycker flerstädes i boken dikter av honom.

P. G. *Ahntelt* uppehåller sig i Studentminnen, 2. uppl. II s. 96 ff., mest vid prästsällskapets möte i Lund 1841 och Lindeblads dikt Kristi seger.

Nedan citeras åtskilliga andra källor till Lindeblads biografi, skrifter av N. *Lilja*, *Birger Schöldström* o. a.

I de av E. *Wrangel* 1918 utgivna Gamla Studentminnen från Lund omtalas L. flerstädes, särdeles i Osbergs anteckningar (med citat av hans dikter över S. och A. Hylander).

Till Lunds Universitetsbibliotek har överlämnats en portfölj originalmanuskript av L.; dessa ha emellertid till större delen blivit begagnade av Wieselgren.

NAPOLEON.

Uti den Galliska skog Han stod en tänkande yngling,
 outgrundlig och djup såsom den tigande natt.
 Tankar vaknade opp i Hans själ som hastiga Norrsken,
 blodrödt sväfvade de ut öfver ländernas gräns.
 Vettet mognade, kraften steg i de rundade skullror,
 hjernan blef Honom för stor, världen blef Honom för trång,
 Härarne förde Han: — Galliens Fanor, de nyfödda örnar,
 pröfvade vingarne först högt öfver Alpernas topp.
 På Pyrenéernas höjd han steg och såg öfver jorden,
 och uti gruset försänkt under Hans fötter den låg.
 Samtiden stred Han emot och hatades därför af denne,
 men dess klandrande hat störde dock aldrig Hans gång!
 Ty hvad rörer det väl den rullande Solen, om äfven
 ned uppå jorden en ros vänder sig bort från dess ljus?
 Ostörd går hon ändå sin ban, tills hon sjunker omsider
 liksom Napoleons bort i den blå Ocean.

Detta lilla stycke bär ju Tegnér'ska drag i diktion och åskådningssätt; men det förefaller dock egendomligt, att, när det sedermera — utan signatur — spreds i avskrifter, det troddes vara av den store skalden; så uppgives också i Ny Illustrerad Tidning 1861, och likaledes i en tidning för ett par år sedan. Vem författaren verkligen var, kunde då icke upplysas.

I oktober s. å. (1822) stod i samma tidning tryckt en liten dikt av Lindeblad, som mera förråder hans egentliga ton, ehuru han i bildspråket ännu länge efterföljde Tegnér: »Kärleken» (O! du som lågar i hvart hjerta, på evighetens morgon tänd! etc.). Så följde i januari 1823 »Förgängligheten» (Från stjernan ner till grafven Förgängligheten rår), och den 15 maj lästes där poemet »Göthen», till vilket vi strax återkomma. I augusti infördes »Grekvännen», en dialog emellan A. och Z. om landet, där konsten fordom bodde, och som nu åter sökte kämpa sig till friheten; samt i september en liten sångbar idyll: »En Septembersnatt».

Av dessa dikter ådrog sig Göthen en mindre vanlig uppmärksamhet. »Än äro Göthens bygder det gamla sagoland» var dess anslag, och den väckte genklang i denna tid, då den nordiska romantiken stod på sin höjdpunkt. Den andra strofen i den rätt långa dikten lyder:

Kom, främling! och sitt neder
 vid fädrens ärfida ek;
 Lär enfald uti seder,
 lär mod i bardalek.
 Kring våra berg och dalar
 har varje sinne stål,
 och Nordens ungdom talar
 blott hjältars tungomål.

Lindeblads dikt inspirerade en av landets främste tonsättare, Bernh. Crusell, för nutiden alltjämt bekant genom sina kompositioner till Tegnérskas sånger. Till »Göthen» satte Crusell nu en egen melodi (metern var annars den samma som i Tegnérskas Carl XII); och som medlem av Göthiska Förbundet lämnade han in den till redaktionen av dess publikation Iduna, och i dennas 10:de häfte, tryckt följande år, upptogs melodien jämte Lindeblads dikt. Detta häfte av den berömda publikationen — vilken egentligen därmed avstannade — innehöll för övrigt en rad dikter av Tegnér samt »Runor af Norna Gest» (K. A. Nicander).

Till Iduna hade Lindeblad — som vi nyss hörde, uppmuntrad av Tegnér — också insänt ett annat poem, som även blev tryckt i samma häfte: »Sång i ett lusthus». Det förtjänar måhända framdragas ur glömskan som prov på Lindeblads enkla, sångbara lyrik:

Den höga lönnen breder
 sin tysta skuggas lugn kring mig,
 och Astrild stiger neder
 i detta tjäll att svalka sig.
 För honom tyst jag biktar,
 o sköna hemlighet!
 och fantasien diktar
 blott lust och salighet.

Se trädens kronor närmas,
 så närma tvenne hjertan sig
 intill hvarann, och värmas,
 o vår! af himlen och af dig.
 De unga löfven smyga
 blott kyssar till hvarann,
 och vestanvindar flyga
 i lekar af och an.

Hör på hur vinden tager
 de ljuvaste accorder ut.
 Här blir det aldrig dager
 och aldrig uppå kärlek slut.
 Här minns jag, skild från flården,
 de oskuldsfulla dar,
 då hela vida världen
 ett enda lusthus var.

På dunkelgröna toppar
 står Maj med vaknad blick och ler,
 och guld och azur droppar
 uppå hans ungdoms hjessa ner.
 En morgonhelsning bringar
 mig allt, hvad känsla har,
 och ur mitt hjerta klingar
 ett tacksamt återsvar.

Hvad våren dock är vitter
 och full af nya sagoljud!
 I hvarje träd ett qvitter,
 på hvarje knopp en kärleksgod.
 Hur skönt dock allt förklarar,
 vid lärkors ömma drill,
 att sång och kärlek varar
 så länge Gud är till.

År 1824 framträdde Lindeblad, vilken ju nu var »upptäckt», vid flera tillfällen i Lund som skald. Jämte doktor C. G. Schönbeck och æsthetices docenten C. H. Lundblad blev han under denna tid en bland de mest anlitade poeterna i samhället. Några av dessa tillfällighetspoem ha blivit bevarade. Så det, varmed Lindeblad hälsade Tegnér vid dennes återkomst från invigningen till biskop i Växjö. »Och fattig står vår stad och landet öde; Du flyttar lif och glädje härifrån», klagar den unge sångaren; nu skulle Tegnér, »en nyvigd Aron med sitt stjärnesmycke», gå till sitt dyrbara kall, men den lagerkrönta lyran finge därför icke ryckas från honom. Och genljudet och minnet stanna kvar i Lundagård:

Som daggen tryggt i vårens blomsterskålar
 Din ära ligger uti Skånes famn,
 och Nordens gamla stjernekrone strålar
 evärdligt kring Ditt snille och Ditt namn.
 När tiden spökat ut med nattligt dunder,
 då flammor än Din sol på sångens glada lunder.

Slutligen utkom nämnda år (1824) ett dikthäfte, som bar Lindeblads namn. Det var ännu den tiden något ganska ovanligt, att unga skalder läto trycka särskilda volymer, på sin höjd tillfällighetsdikter, som andra betalade. Förlagsverksamheten var ju i detta land ännu högst outvecklad. Tegnér hade först 1820 låtit trycka något utom eller över det tillfälliga, nämligen »Nattvardsbarnen»; och så utkom 1822 hans »Axel». Denne sista dikt med sin smäktande ömhet tilltalade mäktigt de unga sinnena, och den lockade Lindeblad direkt att följa efter. Med ett slag ville han väl nu erövra hela landet och stadfästa sitt skalderykte. Tegnér har nog icke blivit rådfrågad om utgivandet av *Cylinda, ett romantiskt poem*, han hade då måst avstyrka det, och säkerligen bidrog denna misslyckade, uppenbara imitation av »Axel», att Tegnér själv fick

ögonen öppna för genrens vansklighet och beklagade den hjärt-nupna sentimentalitet, som »Axel» uppmuntrat. Lindeblads lilla häfte — om tre ark 8:o, tryckt på Berlingska tryckeriet, men väl på författarens förlag — var annars tillägnat Tegnér med en dikt, i vilken på Tegnérisk meter och i Tegnér's och den Schillerska romantikens anda religion och sång skildras som »ett syskonpar». I början antyder den unge poeten sitt eget förhållande till föregångaren:

Från barndomstiden såg jag re'n
en Far i Dig,
och Skalden, som jag vördat sen,
blef vän af mig.
När dagens röster stumma bli,
som Ossians röst,
ett evigt altar har Du i
den Unges bröst.

Greklands befrielsekamp, vilken även på andra ställen återklingar i Lindeblads diktning, liksom i så många andra unga poeters denna tid, utgör utgångspunkten för poemet. Den store Byrons exempel var smittande, och hans poetiska berättelseform blev ju för hela genren avgörande. I en introduktion, skriven på nästan alldeles samma meter som den sedan s. k. Tegnérstansen, flyttar författaren oss ner till Hellas:

I fyra somrar re'n har krigets dunder
gått fram — en rysligt härjande Orkan, —
men ännu stå dock Greklands sångarlunder
med kronorna i etherns ocean.
Hur ofta segrade de tappre Unga!
Hvar seger firade jag i mitt bröst,
det varma bröst, der glädjens änglar ljunga,
der alla fridens näktergalar sjunga,
och hoppet leker i sin gudatröst.

Handlingen eller händelsen i den lilla poetiska berättelsen är skäligen enkel. Cylinda, en grekisk flicka, som bor i en undangömd dal tillsammans med sin mor och syster, under det att hennes ungdomsälskade Georg kämpar för fosterlandet, väckes av en guda-uppenbarelse till krigisk håg. Hon sluter sig till en trupp av trehundra stridsmän, som tappert angriper fienden i en segerrik drabbning, där dock Cylinda blir tillfångatagen. Georg tror henne vara

fallen och söker hennes lik på valplatsen — som Maria söker Axels. Men förgäves. Hon har nämligen blivit förd till Bagdad. Från fängelset rymmer hon emellertid en vacker natt, träffar händelsevis på en flöjtspelande yngling från Sverige, Frans, vilken hon besvär att föra henne åter till Grekland. Så sker också, och de komma fram lagom för att bevittna hurusom en grekisk kämpe — det är Georg, som under saknaden av Cylinda till och med en gång själv velat beröva sig livet — i desperation strider ensam mot tjugo janitscharer. Kämpen faller, Cylinda skyndar fram, slår ensam janitscharerna på flykten och upptäcker nu, att den fallne är hennes trolovade. Stor scen: de älskande dö tillsammans.

Huru nu denna »plan» genomförts och huru Lindeblad förstått den poetiska berättelsens stil, skola några utdrag visa. Metern och tonen äro upptagna från Axel. Lindeblad visar sig här som en typisk representant för »imitatorum pecus vulgum» även därigenom att han fastnar på grannlåterna och utväxterna. Om den olympiske gudens uppenbarelse för Cylinda (i poemets början) heter det:

»Bed om du kan: all frälsning kommer
af bönen; gudar sväfvä om er.»
Han sade; och med ens försvann
den främling: undrande stod natten
och såg från stilla land och vatten
en Gud, som till Olympen hann.

Cylinda beskrives bl. a. så:

Hon var en gudahög Minerva...
med ögon, himmelsblå och djerfva;
och på dess fulla liljebarm
låg mången kärlek sommarvarm.

Bildspråket, liknelserna, personifikationerna, den mytologiska apparaten — allt visar hän på förebilden. Se här en variation av Tegnér's kärleksapoteos:

O! kärlek, än som glädjen klädd,
och än som sorgen, du är inne
med evig ungdom i hvart sinne,
och hjertat är din hvilobädd,
Du himmelska! hvem flyr dig unnan?
Du bor i nordan, bor i sunnan etc.

Då Frans en gång under färden från Bagdad till Grekland, tjusad av Cylindas behag, föreslår henne att följa honom till Sverige, lockar han henne med följande smakliga tirad:

Kom, sätt dig ner i Nordens dalar,
der lugnet bor, der glädjen talar
om Oscar och hans sköna brud,
dit för jag dig i år, vill Gud etc.

Georg utbrister döende, då han i sina armar trycker den återfunna Cylinda, i dessa smäktande ord, som säkert lockade tårar ur månget ungdomligt öga den tiden:

»Nu är du min, för evigt min,
och gladare än någonsin
jag dricker Edens balsamvågor
invid ditt ömma hjertas lågor.»
Så talte han; ännu han log
emot Cylinda mildt, — och dog.
Då föll en stjerna ned i qvällen,
och sorgen satte sig på hällen
af en ruin, en fästmö lik,
som hjertats flydda älskling gråter
och väntar honom aldrig åter,
men trånar uppå minnen rik...

Det hela slutar »hastigt och lustigt» med att Frans med Cylindas syster far till Sverige:

Snart visste hon sin systems öde,
och sen förent med Frans, hon for
till fjerran land, och grät sin Mor
och sörjde ömt de kära döde.

Plattheter och sökta liknelser möta esomoftast, men ett och annat parti har en mera poetisk klang och ledig gång, t. ex.:

Och dagen steg ur varma vågor
med purpursläp på himlen opp,
och flammande stod bergets topp,
och källans frid drack solens lågor.
Det doftade en himmelsk vår
från Hyacinter och Jasminer,
och uppå mossiga ruiner
låg morgondaggens silfvertår.

De svala lunder hördes tona
förunderligt; det var som om
en segerhälsning ännu kom
ifrån Oraklet i Dodona.

Assar Lindeblads romantiska poem synes åtminstone hos den yngre världen i Lund ha väckt mycken anklang. Så finner man Achatius Kahl ännu på gamla dagar livligt försvara dikten och dess författare mot beskyllningen för »vanlig efterhärming»; han fortsätter (Tegnér och hans samtida i Lund, 2 uppl. 1868, s. 273): »Lindeblad upplågade af Tegnérs eld, uppfylldes af hans anda, upplyftes af hans kraft, ofta nästan till samma sångens höjder, på hvilka Tegnér stod; och han syntes derigenom någon gång låna dennes originella tankar eller tillegna sig hans poetiska uttryck; men på sådana hade äfven Lindeblad sjelf tillräckligt förråd. Hans fantasi var liflig, rik och skapande; hans estetiska åskådning alltid klar, sann och lefvande.»

Emellertid faller det genast i ögonen, att Lindeblads talang bäst framträdde i den kortare stämmingslyriken, och vidare dels att han saknade en mera omfattande uppfinningsförmåga och fantasi-begåvning i episk riktning, dels ock att hans diktspråk i längre kväden lätt blev både konstlat och osjälvständigt, ja stundom smaklöst.

Han återgick snart till den mindre lyriken, eller kanske rättare: han fortsatte sina lyriska eller betraktande utgjutelser med eller utan tillfällig anledning; och snart var han färdig med ett nytt dikthäfte. Det utkom följande år, sannolikt på hösten, och bar titeln *Månskensqvällarne*.

Den lilla samlingen — 80 sidor stark — väger ju icke tungt, men visar Assar Lindeblads lyriska flykt på sin höjdpunkt. Åtskilliga av de små dikterna ha både friskhet och musikalisk klang. En mängd växlande metra förekomma, både sångbara och retoriska, bland de senare t. ex. sonetten. Även i andra avseenden är det hans intressantaste publikation.

»Månskensqvällarne» har en specifikt lundensisk prägel. Ständigt klingar Lundamiljön igenom; och i »Promenaden» besjunger skalden sina intryck »på Lundagård» och »på Helgonabacken» (ett stycke av den sistnämnda avdelningen har jag ofta i föredrag citerat och även i en eller annan uppsats återgivit: »Ack! en poetisk

verld, med lunder och dammar och månsken» etc.). Flere koryféer för den lundensiska bildningen hyllas, främst Tegnér, men även de avlidne unga forskarne El. Lidfors och Sv. Hylander. Den bifogade prosauppsatsen »Minnen från Köpenhamn» innehåller, i form av betraktelser och stämningar, intryck från några veckors vistelse i den danska huvudstadens lärda, kyrkliga och vittra kretsar. Denna uppsats förtjänar en plats i skandinavismens historia och har särskilt för Lund sitt intresse, bland annat i kritiken över ett universitets förläggande till en småstad. Oehlschläger, som Lindeblad besökt, får en varm hyllning.

Med mönster från Schillers Musenalmanach ger Lindeblad här korta distikon-skildringar av »Skalderna», åtta till antalet. Nästan idel beröm över lag! Särskilt hyllas Atterbom som kärlekens och sångens diktare — av Atterbom har nog Lindeblad tagit starka intryck även i formellt avseende. Hyllningen till Tegnér, som inleder raden, är ståtlig nog:

Varm är din sångmö, en glödande ros från det land der det dagas;
yppig som morgonens glans, badar hon barmen i ljus,
Herrligt klingar hvar ton, som silfverhornen i Valhall,
klingar som vestans spel öfver Castalias våg.
Ofta, när stjernorna gå som som Gudarnes vakter på himlen,
letar jag der ditt namn, ack! och försmälter i fröjd.

»Skaldens lycka» uppbäres av en ljus och stolt livssyn, som erinrar om Tegnér's »Sången» (1819). — En och annan dikt är mera religiöst betonad, särskilt »Hemsjukan».

Erotiken präglar åtskilliga av de mest lyriska sångerna. Så redan den första, »Fantasi till Kärleken»:

Låt mig svalka mig, och bada
i ditt sköt, du Edens ström!
Jag vill se Guds englar glada,
hur de mysa, när jag sluter
Hilma till mitt bröst, och njuter.
Kärlek, kärlek,
är min sångardröm.

Den utkorade, Hilma, skildras så i en annan sång:

Himmel! hvilken englaflicka!
Återsken af Gudars glans.
Af den vällust, stjernor blicka,
hela hennes väsen spans.

Som en ros vid solens stränder
 sprang hon ur Auroras barm,
 och hvart hjerta nu hon tänder
 själf som Religionen varm.

Ofta bli målningarna här sinnligt glödande, mera än hos både Atterbom och Tegnér. Ett bland skaldens föremål besjunges bland annat så:

På ditt bröst två halfklot blefvo satta
 för min eldkyss, för min salighet,
 och min arm, att kring din midja fatta,
 passar väl, Sofia! som du vet.

Amors svärmeri är det som poeten hyllar, icke Hymens. »Den unge älskaren» rådes:

Blott gift dig ej; var alltid fri,
 vill du jag skall dig rosa;
 ty kärleken är poesi,
 men äktenskap är prosa.

Här kommer en stänk av humor in. Så ock i en och annan bacchisk dikt. Mera högtidlig är »Drufvorna»:

Stjernorna stänka
 glädje på jorden.
 Drick och var glad i din vissnande lund!
 Norrskenen blänka,
 herrlig är Norden
 äfven i qvällens romantiska stund.

Yrande uppsluppen är åter »Fullmånen», där författaren också åberopar »Fredmans sång, den bästa sången i Norden». Om en lustig tysk studentvisa till månen erinrar dikten stundom:

När glasen kring mig som stjernor stå,
 med dig jag täflar att blicka;
 sänk ned dig litet, jag står på tå,
 en brorskål vela vi dricka.
 Du är blott måne och jag är stoft,
 så låt oss klinga, min broder!
 och sitt se'n vackert i högan loft
 och gäs pa vid mina oder. — — —

O! måne, liten moral du vet
 tidt går du med rusig hätta,
 men din poetiska facultet
 dig stämner aldrig för rätta.
 Ack! om min lärdom, min sedlighet,
 i vinet ville sig skölja,
 för en professors beskäftighet
 i månen fick jag mig dölja.

I all förtreten likväl din skål,
 blott du ej sladdrar och ljuger!
 Fullmåne har jag hvar gång min bål
 är full med något som duger.
 Men blif ej svartsjuk, min bleke bror!
 när bålens flod är förrunnen,
 jag står och gapar på dig och tror,
 du har ett vinland i munnen.

Här kommer något upplevat in. Och likaså påträffar man på ett par andra ställen i häftet antydningar helt apropos om förmäns ingripande. »På Lundagård» stöter han på ett lönträäd, som han varnar: »Ropar man Hurra för dig, och blir af Rector fördömd». Och poemet »Klippan», som låter »denne förstenade jätte i böljan» prisa sin lycka som »seklernas ungarl», slutar oväntat:

Ville en andans man med tron mig försätta ur hafvet,
 ej jag byter natur, klippa blir klippa ändå.
 Jag är ej Pastors-Adjunkt, ett Dom-Capitel är tron ej,
 alltså, jag står på min plats vill jag väl hoppas med Gud.

Hade något inträffat, vari fakultet, rektor, domkapitel kände sig manade att inskrida?

»Öfver dagens tummelstigar halkade min fot», klagar poeten i en sorgbunden dikt, som helt bryter mot den frejdiga friskheten, vilken präglar samlingen för övrigt: »Den olycklige». I förtvivlan utbrister han här:

Slockna för mig, måne! slockna
 på min skumma stig,
 innan midnattsmolnen tjockna
 dystert över mig.
 Ack! om nästa afton lade
 dagg uppå min graf,
 ack! om nästa höstvind sade
 att jag somnat af!

Lund från nordost omkr. 1850.

Efter blyertsteckning med sepialavyr (118 × 170 mm.), utförd av J. M. Stäck. (Göteborgs museum).

II.

Den 18 april 1825 skrev Tegnér till sin vän lektor I. Chr. Heurlin i Växiö:

»Nu för tiden talas här i staden ej om annat än ett pasquill öfver flickorna. Mitt hus är deri likaså litet skonadt som de andra, och jag sjelf får äfven en släng. Likaledes Bolmeer i anledning af hans förhållande till Laura. B. tar saken, som jag tycker, allt för häftigt, nästan barnsligt. Förf. skall vara unge Lindeblad. Jag lofvade hans far på sin dödsbädd att sörja för sonen. Det har jag också, efter ringa förmåga, gjort. Jag gick till Kungs för att skaffa honom, såsom underårig, klockaretjensten, hvaraf hans mor och syskon lefva. Sjelf är han prest och ligger här för att ta graden. Jag har skaffat honom ett medikoteologiskt stipendium på 100 rdr b:o och låtit honom äta vid mitt bord. Men allt detta har dock ej kunnat freda mig. Nu kan han ej längre vistas i staden, der han äfven haft presterlig tjenstgöring för 2:dre stadskomministern. Jag hoppas kunna skaffa honom ett missiv på landet för att dra sig undan den allmänna förtrytelsen. Lindeblad lär emedlertid haft flere medhjälpare isynnerhet mag. Dahlstedt, som jag mindre kan ursäkta, då han är eller åtminstone borde vara stadgad karl. Om människors otacksamhet är icke värdt att tala.»

Det »paskill» på vers, som den bekymrade och sårade Tegnér här åsyftar, omfattade tretton strofer, en var behandlande en av stadens skönheter. Det spreds i talrika avskrifter, naturligtvis till en början utan namn, men både författare och föremål voro för de invigde lätt igenkännliga. Stroferna lydde:

[1]. Älskvärd var du en gång och skön som den Cypriska Venus,
När förklarad hon går i Cupidonernas lek;
Men din purprade kind blef hvit, ditt glänsande öga
Miste sin eld — du är icke bland gracerna mer,
Flygtig, behagsjuk får du blott din färg utaf sminket
Och kurtiseras ibland än af baroner och pack.

[2]. Morgonrodnad och ros som perlor i skapelsens krona
Glöda; dock glöder du mer, dock är ditt hjerta mer varmt,
Men du rasar för vildt, ditt lif är en dans på en våräng,

[1]. Elise Marie (Maja) Lindberg, dotter till bryggaren Anders L. i Lund, f. 1800, g. 1829 m. regementsberidaren (sergeanten) vid N. Sk. husarrgt. N. P. Hellberg. Om familjen Lindberg (vari Anders Lignell var informator) se Gamla Studentminnen från Lund, utg. 1918 av *E. Wrangel*, s. 129 och noten (där år 1824 oriktigt angives för »paskillet» tillkomst i st. f. 1825).

[2]. Vilhelmina (Mina) Segerström, dotter till kvarnägaren Jonas S. i Håstad, f. 1808, g. m. J. A. Asping (f. 1801, student 1818), som var collega scholae i Malmö och slutligen blev prost i Knästorp; hon avled 1889.

Der hvarje blomma är eld och hvarje flägt en Bacchant.
 Derföre ser du med fröjd hvar starklemmad yngling och rodnar,
 Medan en vällustig suck höjer din smäktande barm.

[3]. Stolt öfver intet du är, en växande mossa på klippan;
 Fastän grön är dess färg, mossan blir mossa ändå
 Akta dig, sätt ej din näsa för högt, den skinande solen
 Bränner dess mossiga tipp (solen är näsvis ibland).
 Icke fångslar din blick, den är som en kråka i toppen
 Af det lummiga träd, Cynthias dufvor bebo.

[4]. Bleknande ros, du är täck, men hvarföre bortflög din rodnad?
 Sof du hos Amor en natt, rusad af himmelskt begär?
 Eller drömde du dig, med dina kapricer, på Hymens
 Varma, soliga bädd? (Flickorna drömma sig dit.)
 Trånaden bor på din kind; du ser ut som ett månsken beständigt,
 Men jag älskar dig dock; skalden är trånadens bror.

[5]. För hvar knekt var du svag, i lekar och dans flög du öfver
 Tjugonde året och står snart ibland åldriga mör
 Smalbent, röd och kokett, en väderhöna på Amors
 Glänsande tempeltorn, följd af fjärilar blott.
 Dock är du smånätt och qvick, och snart till en corpus af glosor
 Lägg en hebreisk volum — ordboken blir dock ej tjock.

[3]. Aurora Fransietta Liljenroth, dotter till akademiadjunkten Frans L.,
 f. 1803 (efter faderns död) d. 1875, ogift.

[4]. Lycka Sofia Sommelius, dotter till postmästaren S. i Lund, f. 1806,
 g. 1840 med juris docenten, sedermera prostsen i Ringarum (Linköpings stift)
 A. M. V. Stenkula; prostinnan S. avled 1885.

[5]. Laura Petronella Lundblad, dotter till den berömda latinaren, pro-
 fessor Johan L., f. 1802, g. 1833 med professor B. M. Bolmeer. Nära lierad
 i det Tegnérska huset, tidigt beundrad och ofta besjungen. Skildrad bland an-
 nat av hennes brorsdotters dotter, *Cecilia Bååth-Holmberg*, i Morfars Bok även-
 som — romantiserat — i När seklet var ungt. Förbindelsen med Bolmeer var
 verkligen redan påtänkt 1825, såsom man finner av Tegnér (ogillande) brev
 till Heurlin om saken. Måhända har »paskillet» blandat smolk i mjölken. —
 Behaglig och spirituell, temperamentsfull och pratsam synes Laura Lundblad ha
 varit (»corpus af glosor»). — Bolmeer blev professor i hebreiska. I Söndags
 Nisse för 1869 (n. 14), där »Epigrammen» troligen för första gången avtrycktes
 (utom n. 13), f. ö. utan kommentar, blott med en kort inledning (Också »ett minne
 från den Tegnérska tiden») samt två noter, antydes att vad i epigrammets sista
 rad insinueras hade sin för samtiden bekanta orsak. — Utg. av Söndags Nisse
 bedrog sig, då han trodde, att »de besjungna skönheterne hava helt visst gått
 ur tiden» (1869). Laura Bolmeer avled först 1882, och flertalet av de övriga
 levde ju långt efter 1869. — I den avskrift av »paskillet», som förf. äger, före-
 kommer i denna strof, jämte ovan meddelade text, också (överskrivna) varian-
 ter, nämligen i de två sista raderna: »snart till ett förråd utav glosor läggs en

[6]. Blygsam är du och god, en Edens dufva som andas
Menlöshet midt ibland herrar af bara Latin.
Men den Vestaliska tärnan jemväl var flicka, var Evas
Skröpliga dotter, så snart ynglingens famn stod tillreds,
Derföre tror jag, du väl tar emot, hvad ynglingen gifver
Skönast och bäst på vår jord; dock, jag förklarar mig ej.

[7]. Rik på kyska behag som en vår på doftande liljor
Står du i systerlig ring, lockande som en Charit.
Men din blyghet jag älskar dock ej; du gräfver ditt öga
Ner i din barm som om hade det brustit alltre'n,
Ej bör du skämmas att se på ärliga gossar, men skämmas
Att se på flickor som du, se på poeter som jag.

[8]. Vacker är du att se, som en nysprucken blomma i Eden,
Lik en engel i blick, lik en gudinna i växt,
Men på din panna ringlar en flock utaf löslockar, liksom
Vore der byggd en kasern endast åt kärlekens Gud.
Väl trifs Amor bland hår, bland flickors lockiga skuggverk,
Hängas vill han dock ej, men du har repet tillreds. —

[9]. Väl är du kättjefull, men hvem vill på sträckbänken ligga,
Hvem vill öfva på dig Nasos uråldriga konst?
På dina systrar du brås, ty kättja är flickornas första,
Race deras andra natur, fastän de dölja den väl.
Dölja den kan du dock ej, du är öppen som dagen, som blomman,
Hvilken längtar alltjemt efter det svalkande regn.

[10]. Skaparen tänkte sig en inbillsk flicka, och genast
Stod du i snörlif fram liksom du varit beställd.

hebreisk volym — men du blir flicka ändock». Den sista varianten förekommer också i det avtryck, som *B. Schöldström* gör (med utsatta namn vid epigrammen) i *Bakom fäld ridå* (1888).

[6]. Vilhelmina (Mina) Ulrika Beata Stenhoff, dotter till handlanden i Karlshamn P. Stenhoff, f. 1807, gift 1839 med d. v. domkyrkoadjunkten i Lund, sedermera kyrkoherden i Kropp, Olof Petersson Theander; hon avled 1885.

[7]. Anna Charlotta (Lotta) Wilborg, dotter till handlanden och godsägaren T. A. W. i Lund, f. 1809 (således blott 16 år gammal då epigrammet skrevs), g. 1836 m. professorn vid teknologiska institutet, sedermera överdirektören J. Åkerman; hon avled 1858.

[8]. Anna Carolina (Lina) Lindberg, syster till [1], f. 1810 (således nu blott 15 år), död 1891, ogift.

[9]. Maja Liljewalch, dotter till handlanden Severin M. L. i Lund, f. 1804, g. 1831 m. löjtnanten vid Kronprinsens husarrgte C. H. Cronsioe (hon avled redan 1833). [Denna och ett par andra notiser här ovan ha välvilligt lämnats av läroverksadjunkten V. Ljungfors.]

[10]. Sara Christina Hertz, dotter till lantmäteriauskultanten E. J. H. och Brita Tegnér, f. 1800, upptogs sedan föräldrarna avlidit, då Sara var i späda ålder,

Synas du vill; du syns som en fornlemning af en kapellsal
 Deri en ostämd guitarr hänger på murknande vägg.
 Väl gör du någon till biskop en gång (den göres af intet),
 Ty för en Smäländsk prest kan du väl sjelf bli ett kors.

[11]. Liksom en luftig gestalt, som en docka gjord af en Majsky
 Någon romantisk stund, Clara! så synes du mig,
 Så du sväfvat omkring, mer lätt än den spelande vinden,
 Och i tjuserskans fjät blommar Hesperiens vår.
 Barnslig likväl du är och mer, än dig anstår, esthetisk,
 Dock du rår ej därför, det är ditt fädernearf.

[12]. Godhetens prägel du bär, du är mild som sommarens morgon,
 Kring ditt spänstiga lif skönheten väfde sitt flor,
 Skada blott att dumheten tog sin plats i din hjerna:
 Han är en vrångvis gäst, aldrig han lemna sitt rum,
 Låt honom föra ordet likväl, när munnen du öppnar,
 Så är du lik hvar och en utaf ditt älskvärda kön.

[13]. Fordom vändes din blick så huldt åt den Smäländske knapen,
 Tiden ändrade skick, munken så nätt pöste fram.
 Hvarje lön från hans mun var för öm, du kunde ej neka,
 Öfvervunnen du föll, munken blef hjelte i hast.
 Tapper med näsan mot skyn och eldad af brunögda Trina
 Lyfter han näfven till hugg mot hvarje vågsam rival.

av morbrodern Esaias Tegnér. Hon blev gift 1830 med skolkollegan och konsistorie-
 notarien i Växjö, sedan kyrkoherden i Säby (Linköpings stift) S. G. Mellin, och
 avled 1839. — Man observere det beska svaret i motskriften [10], där det om
 Lindeblad, som haft matdagar hos Tegnér, insinueras, att han vore som hunden,
 den där, sedan han fått mat, skäller »ofta på husbonden själf».

[11]. Clara Lidbeck, dotter till æsthetices professorn och bibliotekarien
 Anders L. och Brita Catarina Munck af Rosenschöld, f. 1809, g. 1830 m. kamre-
 raren, sedermera landshövdingen och statsrådet A. P. Sandström (adlad Sand-
 strömer); hon avled 1880. Hade då och då uppträtt som författarinna under
 olika signaturer.

[12]. Betty Richter, dotter till handlanden i Malmö B. R., f. 1805, g. 1850
 med akademikamreraren G. V. Borg. Hon avled 1887.

[13]. Anna Katarina (Trina) Stäck, dotter till handlanden Josef S. i Lund
 och syster till den bekante målaren J. M. Stäck, f. 1808, g. 1827 med bokhand-
 landen C. W. K. Gleerup; hon avled 1875. — Skulle »den smäländske knapen»
 kunna vara Dahlstedt, med vilken Lindeblad kanske också ville skämta? Må-
 hända bodde Dahlstedt i det Stäckska huset vid Södergatan — »Stäckens», nu
 »Stäket» — som ansågs ha varit ett »kloster»: därav skulle då namnet »mun-
 ken» kunna förklaras.

Enligt traditionen skulle Assar Lindeblad under några glada,
 alltför glada ögonblick ha författat dessa verser väsentligen på till-

skyndan av en docent, Peter Dahlstedt, vilket också Tegnér hade förnummit. Dahlstedt var en smålänning, som samtidigt med Peter Wieselgren år 1820 kommit till Lund; han var ett par år äldre (f. 1798), och med den grundliga klassiska bildning, som den tiden meddelades vid Växjö gymnasium, hade han bedrivit sina studier så raskt, att han redan 1823 blivit magister och följande år docent i den latinska vältaligheten. Han lär också själv ha utmärkt sig för klassisk vältalighet samt även som författare av dels avhandlingar om den klassiska litteraturen dels översättningar t. ex. av Ciceros bok om talaren. Dahlstedt stannade i Lund till 1834, då han flyttade till Stockholm som lektor vid gymnasiet därstädes. Avled ogift 1842. I sitt levnadssätt skall han icke ha varit exemplarisk — bocken (*hircus*), som han kallades, också med allusion på härkomsten från »Getapulien». Om Dahlstedt denna gång handlat av försmådd kärlek, såsom man velat förmoda, är väl ovisst; den trettonde strofen i »paskillet», vari han måhända åsyftas, synes tala däremot. Huvudsaken var väl att göra en lustighet utan tanke på den stora skandal, som kunde uppstå. Dahlstedt lär också haft skulden i att verserna blevo bekanta; Lindeblad hade, såsom det försäkras, ingalunda velat detta, tvärtom. Skandalen var emellertid snart i full gång, vare sig nu verserna »uppspikades på Lundagårds träd» eller blott spredos från man till man — eller från kvinna till kvinna, såsom Wieselgren antyder (i Biografiskt Lexikon). Ungdomen tog det ju mera lätt, och en och annan av de sköna har kanske förtjänat en liten näpst. Men den borgerliga moralen var ju chokerad, och förbittringen öste ut sig över »klockaren och hans substitut». Ilskna motskrifter hopsattes av de illa behandlade unga damernas riddare.

Ännu kan man påträffa en och annan gammal avskrift av »paskillet», och från en sådan, i undertecknads ägo, är trycket ovan gjort. Också en av motskrifterna har levat kvar. Som dess författare uppges än doktor Schönbeck än docenten Lundblad — den senares syster Laura var ju bland de värst angripna. Möjligt, ja troligt är, att också motskriften kommit till stånd som ett firmarbete. Endast en del av epigrammen äro bemötta. Jag anför motskriften här, med hänvisning till motsvarande epigram-nummer:

[2]. Hvem har diktat för dig den glödande sången och spejat lågan inom din barm? Assar, den härliga skald.
Men han rasar för vildt, hans vers är en dans som på styltor och i rasande skick korsar sig smicker och spott.
Du är för begge för god, och därför du lika förakte perlor och guld som han lånt, fräckhetens skämt som är hans.

[4]. Gråt icke, Lycka, därför att man tror dig älska en yngling!
Kan det väl klandras? O nej, blott han ej är af de två,
Klockarn och hans substitut, för dessa du noga dig vakte!
begge dessutom alltre'n träffat ett passande val.
Ty den romantiske skald försåg sig en gång på en deja
Och för hans Smäländske vän hoppar på klippan en get.

[5]. Säg mig, Laura, hur bleknar din kind, hur mörknar ditt öga?
för det i fjärlarnas flock smög sig en geting också.
Mörda han ville ditt lifs än strålande blomma; men tro mig,
blott för en dag eller två kunde han skymma dess glans.
Var du därför som förr, låt glädjen följd af behagen
bära dig hjertan ännu, någon till afund och harm.

[9]. Derför när vännerna två af toddi och saliga minnen
rusade satte sig ner teckna de sköna i Lund,
hämtades färgorna upp från ladgården; men trolösa taflor
ställde blott målaren fram jemte hans älskade bild.
Ty ser ej Assar ut som han ständigt legat på sträckbänk,
är ej hans Smäländske vän raggig och stram som en bock?

[10]. Hvad gör det väl om lifvet är mörkt, om gitarren är ostämd,
endast hjertat är stämdt såsom sig egnar och bör.
Godhet, dygd och förstånd, en flickas yppersta smycke,
borde ock räddat ditt namn undan det smädande gläfs.
Men sen hunden fått mat han skäller ju ofta på månen,
Ofta på husbonden sjelf, blott för att visa sitt nit.

[11]. Väfd af en majsky du blef, säg hellre af ros och af lilja,
ty så lyder den text klockaren gnolar alltjemt.
Väderhanen till fader han fick och en apa till moder.
Säg mig Cylindelöf, brås du på far eller mor?
Högmod, ditt fädernearf, du spar, din mödernedumhet
slösar du aflande bort, och är en Croesus ändå.

[12]. Vansklig är smädelsens konst, hur vändas ej derföre Assar,
när han bland rosorna strör dumhetens törnen för sig.
Själff han kallat sig trånadens bror, men den vrångvisa dumhet
återbördar sin rätt, kallande Assar sin bror.
Ty den slutade målning var dum som sjelfva Cylinda,
egen karakteristik ville han gifva till slut.

Vilka voro då de angripna? Biskopshuset, där tre döttrar nu voro giftasvuxna, skonades visserligen; men däremot icke några av de professorsfamiljer, som stodo författaren närmast, och vilka han var skyldig djup tacksamhet: Tegnér's, Lidbeck's och Lundblad's. Tegnér fick själv — såsom han skrev till Heurlin — en släng av slevan i det att det insinuerades, att han fått Växjö stift på ett något lättvindigt sätt. Den vackra och musikaliska Clara Lidbeck bestods så gott som endast rosor. Men Laura Lundblad kom så mycket värre ifrån det. Hennes harm återklingar ännu hos hennes yngre fränka Cecilia Bååth-Holmberg i den för övrigt helt romantiserade och mycket litet verklighetstrognas eller historiska Lundaskildringen »När seklet var ungt». För övrigt tillhörde även Aurora Liljenroth akademistaten. Lycka Sommelius var styvdotter till en av de älskvärdaste fruarna i Lund, fru Margareta S., född Abrahamsson, »Mamma Meli» kallad, och hos denna familj blev Tegnér's äldste son inackorderad, när biskopens (1826) flyttade till Växjö. De flesta av de övriga flickorna tillhörde ansedda borgarfamiljer i staden; en av de förnämsta bland dessa var den Liljewalchska.

Assar Lindeblad — Einar Falk, som han kallas i När seklet var ungt — hade tydligen förvärvat stort anseende i stadens sällskapskretsar som en begåvad och talangfull ung man, av vilken det kunde bliva något betydande. Bra såg han ut med sin resliga växt, med sina blå ögon och sitt blonda hår. Han hade nog blivit en favorit hos de unga damerna, »bortskämd» till och med, och synes redan ha haft åtskilliga små amouretter. Av motskriften att döma, skulle Mina Segerström ha hört till de av honom uppvaktade. I en annan strof insinueras om ett förhållande till en »deja». Kanske härmed åsyftas den »Karna», som Nils Lilja, en Lindeblads yngre samtida, omtalar i sin lilla skildring av »Assar Lindeblad i Lund», vilken inleder häftet »Skizzer och berättelser» I (1862). Assar skulle, efter skandalen, ha tänkt på att bliva bonde och gifta sig med en rik nämndemansdotter, vid namn Karna, »en ung, rask och knubbig släbotös».

Lindeblad har om saken själv berättat följande: »Prestvigd i Lund 1823 blef jag der qvar för att vinna den akademiska lagern. Af naturen öppen och glad, indrogs jag i en hvirvel af bekant-

skaper och både vid glada och sorgliga tillfällen fordrade man af mig en poetisk blomma. Bland kamrater skref jag då en afton det beryktade poem, som satte Lunds damer och kavaljerer i harnesk emot mig. Jag kände dock få af de flickor, som skildrades, och mot ingen hade jag ondt i sinnet. Allt var blott en lek, och hade bort förblifva en lek inom studentkammaren. Men leken blef allvar. Man gjorde allt för att drifva mig i »landsflykt». Parnass, lycka, vänskap, allt vek bort ifrån mig. Tegnér kände rörelse ända till tårar öfver mitt missöde men kunde ej besvärja stormen. Sjelf var jag dock lugn och misströstade ej att ju stormen skulle gå öfver. Först gick den biltoge till Absalons från Saxos stad. Under en månads vistelse i Köpenhamn förvärfvade jag mig många vänner bland yngre litteratörer derstädes. Några af mina poemer öfversattes dels i tidskrifter, dels i dagblad i Danmark, och sjelfve Oehlen-schläger gaf min sångmö ett godt vitsord.»

P. Wieselgren, som (i Biografiskt Lexikon) anför denna Lindeblads skildring, berättar bl. a. vidare om versskandalen: »Bullret hördes öfver hela landet. Förf. häraf, som var i Stockholm, fick följande postdag minst ett dussin bref om denna cause célèbre, der alla spådde L:s ofärd.»

Det berättas, att, när Lindeblad dagarne närmast efter skandalen kom som vanligt att intaga sin middagsmåltid hos Tegnér's, han första dagen fann hela familjen, andra dagen blott husfadern, och den tredje — ingen vid bordet, och att han då förstod, att han icke borde återkomma (enligt N. Osberg i Gamla studentminnen från Lund, s. 220). Så har dock saken nog icke gått till; och har Lindeblad fortfarande, fastän biträdande komminister vid domkyrkan, haft »matdagar» i staden, så har det nog icke varit mer än en eller annan dag i veckan i var familj. Något sannolikare är då vad N. Lilja berättar: »Då Lindeblad påföljande dagen infann sig i Tegnér'ska huset, kom endast professorskan [d. v. s. biskopinnan — det var år 1825] till middagsbordet, röd i synen som en morgonrodnad, utan att tala ett enda ord . . . Assar, som icke drömde om hvad som kunde vara å färde, fick efter måltidens slut ett bud att komma in till professorn, som för tillfället var illamående, och här upplystes han om orsaken till den rodnande middags-tystnaden.»

Tegnér har nog funnit sin skyddsling ångerfull, och hans goda hjärta ville ställa det på bästa sättet för Assar. Vi ha redan sett, att han den 18 april skrev till Heurlin, att han skulle söka skaffa honom ett missiv på landet. Så skedde ock. Man ser av domkapitlets protokoll redan den 20 april, att »comminister Lindeblad» missiverades till Fulltofta; detta anföres helt kort bland andra förordnanden. Men så finner man i juni månad en inlaga från pastor loci, kyrkoherden C. Winqvist med förmälan, att komminister Lindeblad icke infunnit sig på den för honom utsatta stationen. Protokollen upplysa icke något vidare härom. Lindeblad, som rest ut till sitt föräldrahem i Lackalänge, övergivande sin tjänst vid domkyrkan, har tydligen icke förmått sig att efterkomma domkapitlets order, och detta trots Tegnér's välvilliga maning. Måhända var kyrkoherden i Fulltofta en sträng herre. — I början av augusti for Lindeblad, sannolikt utan permission, till Köpenhamn, såsom han själv berättar i den ovan nämnda, strax därpå under hösten tryckta skildringen. Likväl hade måhända en muntlig uppgörelse skett.

Alldeles har Assar dock icke dragit sig tillbaka. Han sökte nog hålla sig uppe och framme. Redan någon vecka efter skandalen hade han, den 26 april, uppträtt med verser vid akademiadjunkten Sven Hylanders grav. Och till den 1 juni författade han för Färs härads prästerskap en dikt till den gamle prosten P. Roos' ära — Assar Lindeblad blev själv, 22 år senare, en av dennes efterträdare som kontraktsprost över nämnda härad.

Och så inträffade »i mårtensgåsens gyllene period» det s. k. Lindebladiska upproret, som emellertid huvudsakligen inskränkte sig till ett uppträdande vid en bal på Malmens källare. Nils Lilja skildrar det så, att Lindeblad av kamrater blev hämtad från Lackalänge till Lund och där infann sig på balen, »hvarvid hela salen betogs liksom af en panisk förskräckelse . . . man stannade midt i kadriljen, man viskade, man dånade, man måste bortföras och villervallan blef allmän». »Man började gå vår hjälte en smula på lifvet», då en stor skara studenter anlände med sångarne i têtén och ropade »vivat Assar Lindeblad!» samt lyfte honom upp på axlarna och bar honom slutligen ner till restauranten inunder, där en väldig kollation tillställdes. Enligt en annan uppgift (i Söndags

Nisse) skulle vid detta tillfälle just de i »paskillet» angripna unga damerna ha tagit Assars parti. —

Assar Lindeblads dikt »Öfver Lunds flickor» var icke den första versskandal — sit venia verbo! — som timat i Lund. Man kan erinra om det här tryckta bröllopskvädet »Confect vid Manfolcks bordet», som 1715 väckte stort buller i det akademiska konsistoriet och som till författare hade en av dess egna medlemmar och därtill en teologie professor, Thomas Ihre¹. Här gällde det dock icke Lunds damer. Detta är däremot fallet med en handskriven paskvill från 1800-talets första år (varav jag för någon tid sedan sett ett exemplar); i form av en »Index scholarum» meddelas en förteckning på lektioner och övningar av den »nattliga fakulteten», där man återfinner flere av stadens bekanta namn, under mycket grovkornigt skämt. Författaren har förblivit okänd.

Lindeblads dikt har blivit mera ryktbar än de andra. För honom själv hade den också rätt ödesdigra följder, ehuru den visserligen ingalunda på det hela förändrade hans framtidsplaner, egentligen endast fördröjde hans magistergrad ett par år.

III.

Man tyckes vanligen ha haft den föreställningen, att Lindeblad tämligen snart efter skandalen »förvisades» till Blekinge. Det dröjde mellertid över ett år, innan han missiverades dit. Domkapitlet synes ha låtit honom vara utan tjänstgöring över vintern. Den 22 februari 1826 föredrages där en skrivelse, i vilken Lindeblad begär »permission för att resa till Stockholm och Uppsala»; i protokollet antecknas blott, att kapitlet tänkte yttra sig över denna anhållan, »då något gällande skäl till den sökta permissionen uppgifves». Lindeblad ville tydligen för tillfället lämna trakten och tänkte det då vara fördelaktigt att knyta personliga förbindelser med vitterhetens målsmän i det centrala Sverige, kanske också

¹ Se en uppsats av *Pontus Sjöbeck* i »Boken», utgiven av Lunds grafiska faktorsförening 1922.

att i Uppsala förbereda sin grad. Resan blev dock icke av; något »gällande skäl» har han nog icke förebragt. Äntligen den 7 juni nämnda år utfärdar domkapitlet ett nytt missiv för honom: nu var det till Tving i östra Blekinge.

Assar Lindeblad hade under Lundatiden icke blott läst på examen, idkat de sköna vetenskaperna och hängivit sig åt ett glatt kamratliv. Hans djupare natur drog honom till det religiösa området, där Henrik Schartau var ledare, och han har tagit outplånliga intryck av denne. Man ser det av hans senare produktion, hans religiösa dikter, hans predikningar samt den biografi, han 1837 utgav över läraren och som 1843 översattes till tyskan.

Den store förkunnaren hade avlidit i början av år 1825. Nu under »förvisningen» till Tving vaknade hos Lindeblad intrycken från Schartaus andaktsstunder i domkyrkan till nytt liv, och han skrev över honom en längre dikt, vilken också blev uppläst vid det s. å. (1826) hållna prästmötet i Lund. Det är en verkligt känd stämning, som talar ur sådana strofer som denna:

Än står bilden af den fromme gamle,
(vördad helgonbild) i månet bröst,
och till gloria däromkring sig samle
stillå dygder, födda vid hans röst.
Ännu talar han till oss och skickar
mången hälsning från sin ljusa sfer, —
och den Visers ord, som dagens blickar,
tränga sig till djupet ner.

Dikten var dedicerad till biskop Faxé — måhända har denne personligen intresserat sig för Lindeblad och visat välvilja mot honom även i missivfrågan. Det heter i inledningsstroforna till Faxé, att författarens bild av Schartau väl vore svag:

Dock — han gladde Dig; Du igenkände
däruti hvart själens drag.
Därför Du, som hopp hos skalden tände,
mot hans sång och mot hans vörndnad tag!

Poemet stod sedan att läsa i det lilla dikthäfte av Lindeblad, som 1828 utkom — på C. W. K. Gleerups förlag — under titeln *Blekings Blommor*. Man ser av detta häfte bl. a., att Lindeblad fick kväda i Karlskrona år 1827 till storamiralen, kronprinsen Oskar.

Intrycken från Blekinge äro annars mest samlade i Karlshamns-trakten, dit Lindeblad snart missiverades. En känslig och stundom ståtlig naturlyrik uppbär flere av de smärre dikterna. Erotiken är icke övergiven; en starkt sensuell ton har »Flickan i badet». Ett par fosterländska dikter äga en sångbar rytm, så t. ex. »Patrioten», som slutar:

Jag älskar Sverige. I Sveriges jord
mitt stoft skall hvila med ära,
och på min liksten ett enda ord
om trofast dygd skall man skära.
Och Svenska blommor i marken gro,
som gömmer hjertat inunder,
och Svenska ättlingar evigt bo
i mildt kringsusande lunder. —

Det är icke min uppgift eller avsikt att här gå närmare in på Assar Lindeblads senare levnadsförhållanden och skriftställarskap. Blott ett par ord måste jag tillägga om hans betydelse för Lund.

Efter två à tre års vistelse i Blekinge återkom han till Skåne och fick tillfälle att i Lund fullborda sina litterära studier. Först utgav han en liten gradualavhandling 1829, med översättning av några epigram ur den grekiska antologien (efter Tegnér's exempel). Så försvarade han följande år en avhandling om den nyplatoniska estetiken, särskilt Plotinus', och blev år 1831 anställd som docent i svensk vitterhet.

Vid sin magisterpromotion (1829) fick Lindeblad tillfälle att i ett kväde hylla damerna — en rekompensation för »paskillet» fyra år förut; dikten är för övrigt svag nog. Dessutom uppträdde Lindeblad då även med en dikt till studenternas store gäst Adam Oehlenschläger, vid samma tillfälle lagerkransad av Tegnér. Med denne var nog sammanträffandet nu mera hjärtligt än sist, omedelbart efter »paskillet». Från följande år ha vi den stora sången vid den protestantiska jubelfesten, som Lindeblad uppläste på universitetets högtidsdag i Carolinasalen. Det var också (på hösten) det året som han sände Tegnér den vackra dikten: »Den skönaste af Dina drömmar träder i bröllopsdrägt framför Din syn i dag» (Tegnér höll på sin födelsedag nämnda dag bröllop för sina två döttrar). Det var denna dikt som föranledde det vackra, ofta citerade brevet från Tegnér, vari han uppmanade Lindeblad att fortsätta sin skalde-

gärning särdeles i »det idylliska och älskvärda slaget som vi isynnerhet sakna i vår Svenska poesi».

Några av Lindeblads bästa dikter från de senare åren voro också ägnade Tegnér — nu Tegnér's minne. Både Svenska akademien och Lunds universitets minnesfester över Tegnér illustrerades med dikter av Assar Lindeblad. Med rörelse hör man ännu de strofer, som avsjöngos vid den senare festen; se här en av dem (skalden talar till Tegnér's skugga):

Lyssna ännu gärna
 mången vänlig afton
 ned till sången från Din Lundagård,
 der din ande sväfve
 öfver älskad ungdom,
 sväfve kring Din bästa minnesvård.

* *

*

Mycket hade Lindeblad att tacka Tegnér för, i form som i poetisk åskådning. Men för visso icke allt. Han var en Tegnér'id, men var också något mera. Med rätta framhäver Wieselgren det religiösa inslaget i hans diktning. De stora sångerna — Främlingen, Missionären, Kristi Seger, — äro väl för en senare tid icke så njutbara, men de mindre dikterna, särdeles de med naturmystik i inslaget, förtjäna att åter framdragas. Det är emellertid på många andra punkter som Lindeblads självständighet träder i dagen. Så på den fosterländska diktningens område i det historiska stämningmåleri, som nu, efter Snoilsky, kallas »svenska bilder». Sådana fyllde en del av det 1843 utgivna häftet »Fosterländska sånger»: Nils Stjernsköld, Carl XII:s jagt, Alströmer m. fl. Denna genre upptogs närmast av Talis Qualis — att icke tala om Runeberg. Lindeblad var för övrigt en vida mera utpräglad romantiker än Tegnér också i det avseendet, att han visar en viss förkärlek för den katolska medeltiden, icke blott för den nordiska forntiden (om intresset för denna vittna f. ö. hans omskrivningar av Voluspa och Rigsmal). Detta romantiska drag uttalar sig ju också i dikter präglade av mystik, drömliv, aningar eller själslivets återspeglning i naturen, som nyss berördes. Och i den rena känslolyriken slutligen har

Lindeblad flera strängar på sin lyra än Tegnér. I sin form visar han också en särdeles stor omväxling samt ofta både kraft och klang. Det synes därför innebära en viss orättvisa, att Assar Lindeblad blivit så gott som bortglömd i vår litteraturhistoria. En större plats kan man ju icke hävda åt honom i vårt Pantheon, men han bör dock ha rätt till någon. Och i en framtid skall kanske också hans diktning bli föremål för en ingående litteraturvetenskaplig undersökning. Som typisk för tiden saknar den icke värde.

I Lund förtjänar Lindeblad i varje fall att ihågkommas, och detta icke så mycket för »paskillet» som för den verkliga stora betydelse han ägde i den akademiska världen under 1830-talet. Han utgav först två häften dikter samt (1832) en mera belletristisk än historisk skildring av våra äldre litterära perioder (Svenska Sången, Akademiska föreläsningar, I delen). Så blev han 1834, efter akademiadjunkten C. H. Lundblads död, förordnad att förestå professuren i estetik, som efter A. Lidbeck (1829) alltjämt stod ledig. Detta förordnande varade till våren 1838, då han flyttade till Övedskloster, där han som kyrkoherde tillbragte sina sista tio år, och där han avled 1848.

Jämte universitetsförordnandet hade Lindeblad under dessa år tjänstgöring som predikant vid domkyrkan, och slutligen var han funktionär i den Skånska Nationen, mellan åren 1835 och 1838 dess kurator.

Bland de yngre akademikerna var Lindeblad denna tid utan tvivel den mest framträdande — tyvärr som poet använd vid alldeles för många tillfällen. — Av universitetsungdomen var han högt värderad, också i det fallet en Tegnérs värdige efterföljare. Åt ungdomen gav han sin varma kärlek. Man ser det av den dikt, varmed han avslutar Svenska Sången; och man finner samma kärlek till ungdomen i avskedskvädet till Skånska Nationen 1838. Vid detta avsked erhöll han som bevis på Nationens tillgivenhet en storartad hedersgåva, en silverservis.

Lindeblad var ungdomens sångare, liksom han var universitetets — stundom mera det förra än det senare. Så vid det bekanta tillfället år 1834, då studenterna med hurrarop hyllade Nils Månssons i Skumparp och andra liberala koryféers uppträdande i riksdagen, och då Lindeblads »Svensk Frihetssång» (Söner av

Göthernas mandom och ära blomstra vi upp i den kraftiga Nord) kreerades till studentsång.

Alldeles särskilt har Assar Lindeblad den betydelsen att han, efter Tegnér, varit den förnämste föregångsmannen i Lund till studentskandinavismen. I hans nordiska sånger från 1830-talet klinga alldeles samma toner — om de tre rikenas enhet och enighet och om det väpnade skyddet av vårt kulturarv mot Österns barbarer — som på 1840-talet t. ex. hos Talis Qualis. Denne står här också i viss mån på Lindeblads axlar. Betecknande för skalden och studentledaren Assar Lindeblads anseende den tiden är, att i den skandinaviska kalendern »Hertha, Svensk-dansk Nyårsgåfva för 1841» hans dikter i registret sättas först, och att hans porträtt, jämte dansken H. P. Holsts, pryder häftet. I denna publikation uppträdde också den unge studenten C. W. A. Strandberg.

Nu, då vi uppleva en ny period av nordisk enhetssträvan, ej blott en student- utan en folkskandinavism, förtjänar Assar Lindeblad att komma till heders. Och åter skall man kanske nu vilja lyssna till toner som dessa — ur hans »Skandinavisk sång», där han hör en röst från ovan tala till de skandinaviska folken:

O! sluten Er, I syskon tre, tillsammans
med unionens grundlag i er barm!
Från fjell och slätter stige vårdeldsflamman
af brödrakärlek, outsläcklig, varm!
Som fordom än jag skådar Er och håller
min högblå sköld för bröstet af min Nord,
Må kabinetternas män fritt växla protokoller,
blott folken hålla hop i handling och i ord!

